

**OMAI SYHTEISTYÖN
KEHITTÄMISEN TUEKSI**
nro 1

**ASKELEITA
OMAI SYHTEISTYÖHÖN**

Omaisena
edelleen ry

OMAISENA EDELLEEN RY on valtakunnallinen yhdistys, joka on perustettu vuonna 2005. Valtakunnallisen yhdistyksen tarkoituksena on toimia erityisesti niiden omaisten ja lähipiirin aseman parantamiseksi ja tukemiseksi, joiden pitkäaikaissairas, iäkäs tai vammaisen läheinen on muuttanut tai siirtymässä kodin ulkopuoliseen hoitoon tai osallistuu lyhytaikaishoito-, tilapäishoitojaksoille.

Yhdistys vaikuttaa hoitoon liittyviin laatukysymyksiin ja asiakaslähtöisiin toimintatapoihin erilaisin koulutuksellisin ja tiedotuksellisin keinoin.

Yhteystiedot:

Omaisena edelleen ry

Toimisto puh. 0207 411 140

puh. 0207 411 141

www.omaaisenaedelleen.fi

©Omaisena edelleen ry

ASKELEITA OMAISYHTEISTYÖHÖN

Julkaisija: Omaisena edelleen ry

Teksti: Tuija Kotiranta

Kuvat ja taitto: Erja Laikio

Painopaikka: Sata-Pirkan Painotalo Oy, Pori 2016

ISBN 978-952-68135-5-4 (nid.)

ISBN 978-952-68135-6-1 (PDF)

ASKELEITA OMAI SYHTEISTYÖHÖN

SISÄLLYSLUETTELO	3
OMAI SENA EDELLEEN RY	4
OMAI SYHTEISTYÖ	5
OMAI SYHTEISTYÖN TILAI SUUDET HOITO YMPÄRISTÖISSÄ	6
EHDOTUKSIA OMAI SYHTEISTYÖN TEEMATILAI SUUKSI EN AIHEIKSI	7
TIIMIESIMIES OMAI SYHTEISTYÖN KEHITTÄJÄNÄ	8
OMAI STEN VERTAISTOIMINTA HOITO YKSI KÖISSÄ	10

Omaisena
edelleen ry

OMAISENA EDELLEEN RY

Omaisten huoli läheistensä kodin ulkopuolisesta hoidosta ja laadusta johti Omaisena edelleen ry:n perustamiseen vuonna 2005. Yhdistys toimii yli ikä-, diagnoosi-, potilas- ja vamma-rajojen laajalti yhteistyötä tehden.

Omaisten ja ammattihenkilöstön välinen yhteistyö erilaisissa hoitoympäristöissä ja kotihoidossa vaikuttaa keskeisesti kokemuksiin hoitotilanteesta. Omaisyhteistyö tukee hoitoa tarvitsevan henkilön sekä hänen omaistensa ja lähipiirinsä hyvinvointia.

Raha-automaattiyhdistys on tukenut Omaisena edelleen ry:n hanketoimintaa vuodesta 2006 alkaen.

OMAISYHTEISTYÖ

Luottamuksen rakentamista

Omaisten ja läheisten huomioiminen osana hoidon ja hoivan kokonaisuutta edistää luottamusta. Luottamuksellinen hoitosuhde lisää hoitoa tarvitsevan ja hänen läheistensä hyvinvointia muutostilanteissa. Myönteiset kokemukset yhteistyöstä lisäävät luottamusta. Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen vahvistavat myös kokemusta osallisuudesta hoitoyhteisössä: voimme vaikuttaa hoitoa tarvitsevan elämään ja arkeen.

Huolenaiheiden kuulemista

Hoitoyhteisössä on hyvä pohtia etukäteen millaisia mahdollisuuksia hoitoa tarvitsevalla ja hänen lähipiirillään on tuoda mahdolliset hoitoon liittyvät huolenaiheet käsiteltäväksi. Millaisiin ajankohtiin tai tilanteisiin yhteisiä keskusteluja voidaan sovittaa? Henkilökunnan on hyvä alusta asti rohkaista omaisia ottamaan yhteyttä havaitsemistaan huolenaiheista tai hoitoon liittyvistä epäkohdista.

Turvallisuuden vahvistamista

Toimivat tiedottamisen ja omaisyhteistyön käytännöt hoitoyksiköissä vahvistavat turvallisuuden tunnetta ja kokemusta. Riittävä ja ajantasainen tiedottaminen tukee hoitoa tarvitsevan ja hänen läheistensä hyvinvointia ja selviytymistä kuormittavaksi koetussa muutostilanteessa tai elämänvaiheessa. Siksi hoitoyksikössä kannattaa tarkastella nykyisiä tiedottamisen tapoja myös omaisyhteistyön kehittämisen näkökulmasta.

OMAISSYHTEISTYÖN TILAISUUDET HOITOYMPÄRISTÖISSÄ

Kodin ulkopuoliseen hoitoympäristöön pysyvästi siirtyminen koetaan yleensä kuormittavana elämänkaaren taitekohtana. Ei ole olemassa yleispätevää ohjeistusta siihen, miten asukkaan tai hoitoa tarvitsevan omaiset tulisi huomioida. On kuitenkin tärkeää miettiä millaisia yhteistyötoiveita ja tavoitteita hoitokulttuurissa asetetaan omaisille.

Yhteistyön lisääminen hoidettavan, omaisen ja työntekijän kesken edellyttää ammatillista kehittämistä niin hoito- ja palvelukodeissa kuin tehostetun palveluasumisen yksiköissäkin. Toimintakulttuurin muutokseen on luontevaa kutsua omaiset ja läheiset mukaan. Hoitoyksikössä voi esimerkiksi järjestää työntekijöiden, asukkaiden ja omaisten yhteisiä työpajoja, joissa luodaan käytännöt toimivalle yhteistyölle.

Omaiset voimavarana

Omaisten tilaisuudet tarjoavat hyvän mahdollisuuden osallisuuden vahvistamiselle ja yhteisöllisyyden rakentamiselle. Hoitoa tarvitsevan omaiset ja läheiset ovat tärkeä voimavara hoidon ja hoivan tilanteissa.

Omaisyhteistyön tilaisuudet lisäävät myös luottamusta asukkaiden omaisten ja hoitoyhteisön työntekijöiden välillä. Tilaisuuksia voi järjestää myös yhteistyössä paikallisten potilas- ja omaisjärjestöjen, seurakuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Omaisyhteistyön tilaisuuden aiheena voi toisaalta olla myös hoitokodin arjen kuvaaminen tai vaikkapa tiedottamisen käytännöistä yhteisesti sopiminen.

EHDOTUKSIA OMAISYHTEISTYÖN TEEMATILAISUUKSIEN AIHEIKSI

hoitokodin arki

tiedottamisen käytännöt

omaisena, läheisenä muutostilanteissa

luottamuksen vahvistaminen

muutostilanteissa

muutostilanteet ja tunteet

hyvinvointi ja jaksaminen

perhelähtöisyyden tukeminen

hoitovastuusta irrottautuminen

TIIMIESIMIES OMAISYHTEISTYÖN KEHITTÄJÄNÄ

Omaisyhteistyö - kohtaamisia muutostilanteissa

Omaisyhteistyö on kohtaamisia erilaisissa muutostilanteissa. Ensi kertaa ulkopuoliseen apuun turvautuminen, kotihoitoon palveluiden hakeminen ja vastaanottaminen tai omaishoitoperheissä lyhytaikaishoitajaksojen aloittaminen koetaan usein hämmentävänä. Myös huomattava määrä tukea, hoitoa ja hoivaa tarvitsevia henkilöitä asuu kodin ulkopuolisissa hoitoympäristöissä ja asumispalveluiden piirissä.

Omaisilla ja läheisillä on keskeinen asema läheisensä hoidon ja hoivan kokonaisuudessa. Omaisyhteistyön kehittämisessä on yksinkertaisimmillaan kyse omaisten huomioimisesta ja omaisten kohtaamiseen liittyvien taitojen vahvistamisesta.

Pohdittavaksi

Onko omaisilla hoitoympäristöön jotain annettavaa?

Mikä on perustehtävä, jonka vuoksi työyhteisömme on olemassa?

Onko jotakin mistä haluamme omaisten päättävän esimerkiksi vanhuksen hoitoympäristössä?

Mistä omaiset eivät voi päättää tai mihin eivät voi osallistua?

Omaisyhteistyön

kehittäminen tukee myös henkilöstön hyvinvointia työssään.

Hoitoyksikön esimiehillä on usein mahdollisuus konkreettisesti vaikuttaa hoitoyksikön kehittämiskohteisiin. Omaisyhteistyön kehittäminen tukee ammattihenkilöstön hyvinvointia ja vahvistaa hoitajan ammatti-identiteettiä. Kuormittavaa muutostilannetta läpikäyvä asiakas ja hänen lähipiirinsä kokevat usein huolta. Huolenaiheet ja muut tunteet vaikuttavat myös kohtaamisen tilanteissa ammattihenkilöstön kanssa monin tavoin.

Omaisyhteistyön kehittämistä voidaan toteuttaa hoitoyksikössä tiimi- tai lähi-esimiehen johdolla. Esimerkiksi yksittäisen osastotunnin aiheeksi voidaan valita omaisyhteistyön näkökulma. Alkuun omaisyhteistyön kehittämisessä päästään esimerkiksi ohjaamalla työyhteisöä pohtimaan nykyisiä hoitokäytäntöjä perhelähtöisyyden näkökulmasta.

Omaiset mukaan hoito- ympäristön kehittämistyöhön

Monissa hoitoyksiköissä on edetty omaisyhteistyön kehittämisessä järjestämällä työpajoja, joihin jokainen työntekijä on osallistunut. Henkilöstön kokemusten ja ideoiden pohjalta on löydetty kehittämiskohteita ja lähdetty kehittämään niitä määrätietoisesti.

Kun työntekijät ovat itse tehneet havaintonsa kehittämisen tarpeellisuudesta ja tiimissä ehdottaneet konkreettisia muutoksia, on uusiin omaisyhteistyön käytäntöihin sitoutuminenkin ollut tavoitteellisempaa.

Omaisyhteistyön kehittämiseen on suotavaa kutsua omaiset mukaan. Kehittämisprosessin etenemisen myötä on luontevaa pyytää omaisia yhteisen pöydän äärelle pohtimaan omaisyhteistyön käytäntöjä.

Suoran palautteen tilanteita tulee vahvistaa sekä myös ohjata ammattihenkilöstöä vastaanottamaan palautteita. Omaisyhteistyön kehittämisen tilanteissa omaiset ovat toistuvasti tuoneet esille seuraavia kehittämisen kohtia: tiedottamisen käytännöt, ensikohtauksen tilanteet, omahoitajakäytäntö, omaisten ohjauksen ja mahdollisen tuen tarpeen huomioiminen (esim. muistisairaana muuttanut käytös) sekä muut hoitoympäristöön liittyvät muutostarpeet.

OMAISTEN VERTAISTOIMINTA HOITOYKSIKÖISSÄ

Monet hoitokotien asukkaiden omaisista hyötyvät vertaisryhmistä, joissa heillä on mahdollisuus jakaa kokemuksiaan samaa elämäntilannetta läpikäyvien kanssa. Puolison tai elämänkumppanin siirtyminen kodin ulkopuoliseen hoitoon vaikuttaa molempiin osapuoliin. Oman ikääntyneen vanhemman muutto osaksi yhteisöllisempää asumista, uuteen kotiin, on niin ikään erityinen taitekohta monen työikäisen elämässä. Myös pitkäaikaissairaana tai vammaisen lapsen tai nuoren muuttaminen lapsuudenkodista omaan tuettuun asumiseen herättää perheessä monenlaisia tunteita.

Kaikki eivät yhteisöllistä vertaisjakamista kaipaa, mutta mikäli vertaistoiminnasta kiinnostuneita omaisia löytyy, kannattaa harkita omaisten ryhmän perustamista hoitoyksikköön. Yhteistyö vertaisryhmien ohjaamiseen perehtyneen paikallisen järjestön tai seurakunnan työntekijän kanssa on usein mahdollista. Vertaisryhmien ohjaamisesta kiinnostuneita työntekijöitä voi löytyä hoito- ja palvelukodin henkilöstöstäkin.

Omaiset useimmiten vain kaipaavat paikkaa ja tilaisuutta puhua ja kertoa kokemuksiaan. He eivät niinkään odota asiantuntijaluentoja tai esitelmiä. Sen sijaan mahdollisuus kokemusten jakamiseen on näissä ryhmissä keskeistä.

Hoitoyksikössä toimiva omaisten vertaisryhmä voi kokoontua esimerkiksi kerran kuukaudessa, viisi kertaa 1,5-2:n tunnin jaksoissa. Ryhmille on hyvä sopia etukästeisteemat, jotka jaksottavat vertaisryhmän prosessin etenemistä. Ryhmäläiset voivat esittää toiveitaan käsiteltävistä aiheista ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Ennakoon on sovittava ryhmästä tiedotettaessa onko ryhmä avoin satunnaisestikin mukaan haluaville vai suljetaanko ryhmä ensimmäisen tapaamiskerran jälkeen uusilta tulokkailta.

Joissakin hoitoyksiköissä vertaisryhmien sijaan kutsutaan omaisia kertaluontoisiin vertaisteematilaisuuksiin jonkin merkittävän asian äärelle. Myös uusien asukkaiden omaisille on tarjolla usein erillisiä infotilaisuuksia. Nämä ovat luontevia mahdollisuuksia myös palautteen keräämiselle sekä yhteistyötoiveiden ja hoitoyhteisön kehittämiseen liittyvälle ideoinnille.

Ehdotuksia vertaistapaamisten aiheiksi

omaisena hoitokodissa

**omaishoitajana uudessa
elämäntilanteessa**

**hoitovastuusta
irrottautuminen**

muutos ja tunteet

omaisyhteistyön käytännöt

oma hyvinvointi

kulttuuri jaksamisen tukena

suuntautuminen eteenpäin

Omaisyhteistyön kehittämisen hyödyt konkretisoituvat kohtaamisen tilanteissa vahvistuneena luottamuksena omaisten ja ammattihenkilöstön välillä. Säännöllinen yhteydenpito ja toimivat tiedottamisen käytännöt luovat turvallisuutta muutostilanteissa ja lisäävät luottamusta.

ASKELEITA OMAISYHTEISTYÖHÖN

www.omaaisenaedelleen.fi

Omaisena
edelleen ry